

Învățând Să Trăim Împreună

Un program Intercultural și Interreligios
pentru Educația Etică

Învățând Să Trăim Împreună a fost susținut și promovat în cooperare cu UNESCO și UNICEF.

Bune Practici | Învățând Să ne Jucăm

Manualul de bune practici conține exemple concrete de implementare a programului *Învățând Să Trăim Împreună: Un program intercultural și interreligios pentru Educație Etică*.

Această broșură a fost scrisă de Dr. Angeliki Aroni, Trainer Internațional al programului *Învățând Să Trăim Împreună* și expert în educația interculturală.

Designul, așezarea în pagină și ilustrația au fost asigurate de concept.ch și Arigatou International. Printată în Geneva-Elveția, la tipografia Zuno Studios, 2018.

Această carte poate fi consultată și descărcată de pe site-ul *Arigatou Internațional* (vezi coperta din spate).

Drepturi de Autor 2018

Educație Etică

Arigatou International — Geneva

Fotografii

Educație Etică

Arigatou International — Geneva

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
INTRODUCERE: CONTEXTUL MULTICULTURAL ÎN GRECIA	4
Educația Interculturală în Grecia	5
1. CE ESTE ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ?	6
Obiectivele Programului <i>Învățând Să ne Jucăm Împreună</i>	7
Cum a Fost Dezvoltat <i>Învățând să ne Jucăm Împreună?</i>	8
De ce să Aplicăm <i>Învățând să Trăim Împreună</i> Educației Fizice?	8
Prin ce este Promagul <i>Învățând să ne Jucăm Împreună</i> Unic?	11
Metodologii și Tehnici	12
Învățarea Bazată pe Cooperare și Rezolvarea Problemelor	12
Învățarea Bazată pe Discuție	13
Învățarea Bazată pe Experiență	13
Monitorizarea Progresului	13
2. CUM SUNT FOLOSITE MODULELE PROGRAMULUI ÎNVĂȚÂND SĂ TRĂIM ÎMPREUNĂ ÎN PROGRAMUL ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ?	15
Jocuri Multiculturale, Jocuri Cooperare și Activități <i>Învățând Să Trăim Împreună</i> Adaptate pentru Educația Fizică	17
Modulul 1: Să ne Înțelegem pe Noi Însine și pe Ceilalți	20
Modulul 2: Transformarea Lumii Împreună	26
3. PROVOCĂRI	34
4. IMPACTUL EVALUĂRII	36
5. LECȚII ÎNVĂȚATE: RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR	38
6. REFERINȚE	39

PREFAȚĂ

În Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, articolul 31 prevede că fiecare copil are dreptul la odihnă și la recreere, dreptul de a practica activități recreative proprii vârste, de a participa liber la viața culturală și artistică. Joaca și recreerea îi ajută pe copii să devină încrezători, le dezvoltă creativitatea și imaginația și le stimulează dezvoltarea fizică, socială, emoțională și cognitivă. Atunci când joaca și activitățile recreative sunt planuite pentru a dezvolta valori pozitive și a promova învățarea interculturală, ele pot contribui la coeziuni sociale mai întinse și societăți mai pașnice.

Sportul și alte locuri de joacă și recreere le pot aduce copiilor și tinerilor oportunitatea de a se cunoaște pe ei în relație cu ceilalți. Ei își pot rezolva conflictele fără violență, pot empatiza cu ceilalți și pot înțelege diferențele dintre ei într-un mod pașnic.

Învățând Să ne Jucăm Împreună, inițiativa prezentată în această broșură, a căutat să introducă învățarea etică și interculturală în cadrul orelor de educație fizică având la baza programul *Învățând Să Trăim Împreună*. A fost lansat în Grecia în anul 2011 de Dr. Angeliki Aroni, profesoară de educație fizică în rândul elevilor de clasa a V a de la Școală Elementară de Educație Interculturală din Faliro, Atena. *Învățând Să ne Jucăm Împreună* aduce

alternative la mult folositele jocuri și sporturi de competiție din cadrul orelor de educație fizică și ajută la promovarea unei înțelegeri mutuale și respect reciproc printre tinerii provenind din diferite culturi.

În contextul excluderii și discriminărilor ce afectează mulți copii ai imigranților și refugiaților din întreaga lume, inițiative ca *Învățând Să ne Jucăm Împreună* pot asigura o educație de calitate, incluzivă, relevantă și sigură pentru toți.

Această broșură este a doua dintr-o serie de Manuale de Bune Practici, care are ca scop să împărtășească povești de succes despre implementarea de programe de Educație Etică în diferite contexte și medii educaționale.

Programul Învățând Să Trăim Împreună a apărut din inițiativa pentru Educația Etică pentru copii și a fost lansat de Arigatou Internațional și Rețeaua Globală a Religiiilor pentru Copii. Programul *Învățând Să Trăim Împreună* s-a dezvoltat în strânsă cooperare și susținere cu UNESCO și UNICEF.

Speranța noastră este ca această broșură să inspire cât mai mulți profesori din întreaga lume, să introducă etici și valori în predarea orelor de educație fizică sau în desfășurarea altor activități recreative, pentru îmbunătățirea învățării interculturale și interreligioase.

Rev. Keishi Miyamoto
Președintele
Arigatou International

Maria Lucia Uribe
Director
Arigatou International — Geneva

INTRODUCERE: CONTEXTUL MULTICULTURAL ÎN GRECIA

În ultimii 30 de ani Grecia a suferit multe transformări radicale, multe dintre ele aducând noi provocări în mediile socio-economice și politice. În ce mai mare parte a istoriei sale moderne, Grecia a fost o țară a emigrării, un număr mare ale populației sale plecând în Europa de Vest, Australia și America după al doilea război mondial. Situația s-a schimbat când regimul comunist din Europa Centrală și de Est și Uniunea Sovietică s-au prăbușit la sfârșitul anilor 80, aducând o creștere neașteptată a imigranților în Grecia. Între 1990 și 2000 Grecia a devenit gazda imigranților economici și a refugiaților politici din țările africane și asiatice, mulți dintre ei neavând acte legale de ședere.

Această situație s-a întâmplat într-o țară ce era considerată în mare parte monoetnică, monoculturală și mono-religioasă, unde populația majoritară era formată din descendenți de etnie greacă, creștini ortodocși ce reprezentau 98% din totalul populației. Națiunea se definea în principal prin etnocultură și religie, în timp ce elementele civice și teritoriale erau pe planul secund în ceea ce reprezenta Grecia¹. Creșterea fără precedent a numărului imigranților, a surprins autoritățile și societatea, ducând la numeroase problemele, de la redefinirea identității culturale și naționale, xenofobie și rasism, până la nevoia de a adopta o politică potrivită privind imigrația. Că și în celelalte state Europene unde frica și neîncrederea în imigranți, a dus la crearea de partide politice ce erau împotriva imigranților, și în Grecia au apărut unele ce au avut o atitudine agresivă vis-a-vis de imigranți, acuzându-i de îmblonavirea societății cu șomaj și infracțiuni.

În încercarea sa de a dezvolta o diversitate culturală, etnică și religioasă, Grecia a adoptat ca strategie principală integrarea, deși noțiuni ca toleranță, acceptare, respect și recunoaștere sunt mai mult sau mai puțin prezente în dezbaterile importante. Ba mai mult, termenul de integrare este rar folosit cu referire la asimilare, și chiar mult mai rar cu referire la o înțelegere mutuală a diferitelor grupuri de a forma o societate unită².

1 Triandafyllidou, 2011-2012

2 Triandafyllidou, 2011-2012

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ÎN GRECIA

Atitudini similare legate de intoleranță, lipsa respectului, neîncrederea în imigranți sunt adesea prezente și în mediul educațional. Măsurile luate în educație, mai ales în ultimele decenii – când sistemul instituțional și legislativ încorporează o dimensiune interculturală în educația din Grecia – măsuri ce erau parte dintr-o abordare implicită de asimilare și integrare a persoanelor dintr-un alt grup etnic cu origini culturale diferite³. Acest lucru s-a înfăptuit parțial, deoarece intenția principală a fost să integreze copiii repatriaților tranzitiv apelându-se la ore unul-la-unul sau în grupuri foarte mici, educația interculturală începând să se dezvolte între anii 1970-1980. Aceste ore erau încorporate în sistemul școlilor publice și se concentrau pe studiul limbii elene, cultură și istorie având ca și grup țintă, elevii a căror limbă maternă nu era greacă.

Diversitatea etnoculturală și religioasă aflată într-o continuă creștere la orele de limba greacă a dus la provocări pedagogice și sociale în ceea ce îi privește pe profesori, sporindu-le nevoia de noi informații interculturale și religioase. Educația interculturală și religioasă trebuie să fie redefinită în contextul actual al realității din mediul educațional. Obiectivul său nu ar trebui să fie doar acela de a-i integra pe elevii străini, dar în egală măsură să expună majoritatea elevilor la alte culturi și credințe. Asta fiind o condiție prealabilă pentru dialogul și schimbul substanțial intercultural și interreligios și pentru înțelegerea diversității

și identității personale. Asta este o abordare, nu doar un conținut de curs și ar trebui să pătrundă în sistemul educațional grecesc de la grădiniță până la gimnaziu, cuprinzând toate școlile, curriculum, programa școlară, disciplinele, materialele și strategiile⁴.

Abordarea cea mai potrivită de învățare interculturală și interreligioasă se bazează pe dialog și relaționarea cu alți indivizi și alte culturi. În acest context, rolul școlii este dublu: este o arenă de practici interculturale și o instituție de învățământ care îi pregătește pe copii să trăiască într-o societate multiculturală. Elevii în împrejurări interculturale ajung să cunoască cultură altora și modul de gândire al acestora, ei schimbă păreri și învață să respecte și să aprecieze cât de unic este celălalt. Ei învață de asemenea să trăiască într-o societate bazată pe o înțelegere tacită, pe respect și comunicare între diferite grupuri și comunități ale acesteia.

O valoare adițională este dată și de modelul actual de educație interculturală al Consiliului European, ce încorporează dimensiunea religioasă într-un efort de a forma cetățeni responsabili și democratici, care respectă diversitatea opiniilor și valorile bazate pe religie și credință. Cea mai de succes și de actualitate abordare a educației interculturale caută să promoveze dialogul, înțelegerea tacită și conviețuirea pașnică, într-un moment în care abordarea descoperită în câteva programe curriculare europene este încă monoreligioasă și monoculturală⁵.

3 Triandafyllidou & Gropas, 2007

4 Triandafyllidou & Gropas, 2007

5 Consiliul European, 2006

1. CE ESTE ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ?

Învățând Să ne Jucăm Împreună este un program ce are ca scop să promoveze valori etice și învățarea interculturală prin orele de educație fizică. Se bazează pe *Învățând Să Trăim Împreună*: un program intercultural și religios pentru educație etică dezvoltat de Arigatou International, ce a fost implementat în rândul elevilor de clasa a cincea ai Școlii Elementare de Educație Interculturală în Faliro, Athena, Grecia în 2011. Această școală a fost înființată în 1996 prin articolul 2413/96 din Legea ce prevede organizarea și funcționarea școlilor interculturale și are aproximativ 100 de elevi din aproape 30 de țări, reprezentând 4 continente.

Datorită diversității etnice, culturale, religioase și lingvistice a elevilor, măsuri educaționale și abordări pedagogice speciale sunt necesare pentru a crea un mediu ce se bazează pe

respect, dar și pentru a promova comunicarea fără violență și empatică, individuală, responsabilitatea colectivă și înțelegerea reciprocă. Acesta este motivul pentru care *Învățând Să Trăim Împreună* a fost ales să fie implementat în timpul orelor din “perioada flexibilă ale curriculumului”. Perioada flexibilă reprezintă două ore din curriculum, introduse printr-o abordare intradisciplinară ce permite elevilor și profesorilor să elaboreze, dezvolte, implementeze proiecte prin cooperare, rezolvarea de probleme, lucru în pereche pe diferite teme, probleme din viață de zi cu zi ce îi interesează pe ei⁶.

Învățând Să ne Jucăm Împreună a fost introdus de profesoara de educație fizică, Dr. Angeliki Aroni, în septembrie 2011 când a început să folosească câteva activități și tehnici din manualul *Învățând Să Trăim*

6 Spinthourakis, Karatzia-Stavlioti & Lampesi, 2007

Împreună. Încetul cu încetul, o adaptare a conceptelor fundamentale ale manualului și a abordării metodice, s-a dovedit a fi fezabilă și potrivită programei de educație fizică, și apoi un program pilot de implementare a acesteia a fost inițiat. Bazându-se pe experiență acumulată, profesoara a folosit programul *Învățând Să ne Jucăm Împreună* cu cele două clase a cincea timp de 7 luni consecutiv, din noiembrie 2012 până în mai 2013. Fiecare clasă avea 2 ore de educație fizică pe săptămână, ceea ce a însemnat pentru elevi un total de 4 ore pe săptămână în proiect.

OBIECTIVELE PROGRAMULUI ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ

Încurajarea stimei de sine și a încrederii în sine: Prin jocuri și activități fizice inculgize și de echipă, elevii dobândesc un simț al reușitei, își perfecționează aptitudinile fizice, emoționale și sociale și își îmbunătățesc percepția de sine și eficacitatea. Acest lucru este important în special pentru elevii ale căror bariere lingvistice crează adesea sentimentul de inadaptare și inferioritate în timpul altor ore de curs.

Facilitează contactul interetnic și coeziunea socială: Antrenându-i în sarcini fizice comune, în jocuri de echipă, copiii care vin din diferite medii etnice și culturale dezvoltă o înțelegere mult mai bună în cadrul unui grup și sunt capabili să lege prietenii în ciuda diferențelor culturale, sociale și economice. Ei dobândesc un sentiment de apartenență și cunoaștere a unui grup. Potrivit Schulenkorf (2010) "jocurile și competițiile sportive au posibilitatea de a crea o stare de

identitate dublă". Copiii sunt capabili să-și exprime identitatea într-un mod complementar.

Promovarea respectului prin provocarea problematicii de gen și a stereotipurilor etnice: Sportul este văzut câteodată ca un loc al nedreptăților etnice și este perceput ca un vehicul de discriminare sub formă de rasism. Influență tacită a determinismului biologic rămâne puternică, nepermițând anumitor etnii, mai ales fetelor aparținând acestora, să participe la orele de educație fizică și sport. Printre altele, "determinismul biologic presupune faptul că femeile sunt fizic și psihic inferioare bărbaților și că atare incapabile să participe la anumite activități sportive, de exemplu: alergat pe distanțe mari, sporturi de contact" (Kirk, 2012). Deși în cadrul orelor de educație fizică incluzivă pot apărea astfel de cazuri, elaborate cu grijă, acestea au posibilitatea de ai face pe elevi să se înțeleagă și să se accepte și, mai mult decât atât să-și schimbe opinia lor, dar și a altora legată de capacitățile și rolul lor în societate.

Promovează o cultură a păcii și coabitării:

Cercetarea a arătat că activitățile fizice încorporează cele mai bune valori ale

18 elevi au fost implicați în proiect (5 fete și 13 băieți) din 10 țări (Afganistan, Africa de Sud, Bangladesh, Egipt, Georgia, România, Rusia, Siria, SUA, Ucraina).

sportului – respect pentru oponenți, fair play, muncă în echipă, responsabilitățile individuale și colective, aderența la reguli stabilite de către grup și reconciliere – poate ajuta indivizii să dezvolte valorile și abilitățile necesare să prevină și să rezolve conflictele din viețile lor în afara sporturilor. În plus, ele pot dizolva tensiunile între grupuri etnice opuse prin a îi ajuta să adopte o perspectivă critică asupra implicării în conflict și prin a le da posibilitatea de a își imagina modalități pașnice de a avea un rol social activ⁷.

CUM A FOST DEZVOLTAT ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ?

Dr. Angeliki Aroni a luat contact cu *Învățând Să ne Jucăm Împreună* la Conferința Anuală a Asociației Internaționale pentru Educație Interculturală în Atena, în 2009. Abordarea și metodologiile lui au fost clar adecvate elevilor, în concordanță cu eforturile deja existente de a promova înțelegerea mutuală și respectul și foarte potrivite pentru nevoile și provocările unei școli interculturale. După folosirea unora dintre activitățile din manual cu elevii, d-na. Dr. Aroni a participat

la *Cursul Internațional Train the Trainers* organizat de Arigatou International în Elveția, în decembrie 2010, care a condus la ideea folosirii unui program mai sistematizat pe elevi în timpul părții curriculumului săptămânii numit *Partea Flexibilă*.

La Școală Primară a Educației Interculturale din Faliro, elevii sunt împărțiți în clase în funcție de proeficiență în limba greacă. Sunt două clase a 5-a, E1 și E2. Prima constă în elevi care au fost la școală pentru câțiva ani și vorbesc limba greacă bine, în timp ce cea de-a doua cuprinde elevi care au venit în Grecia de curând și vorbeau foarte puțin sau chiar deloc limba greacă. Există conflicte între cele două clase. După ce au discutat situația cu cei doi profesori ai claselor a 5-a, Dr. Aroni a sugerat folosirea programului *Învățând Să Trăim Împreună* în ședințe comune pentru a promova respectul și coeziunea între elevi. Profesorii au acceptat în unanimitate să implementeze programul.

Atunci a prins contur idea de a combina *Învățând Să Trăim Împreună* și educația fizică și a început să devină clar că pentru ca elevii să învețe să *trăiască* împreună, trebuie mai întâi să învețe să se joace împreună.

DE CE SĂ APLICĂM ÎNVĂȚÂND SĂ TRĂIM ÎMPREUNĂ EDUCAȚIEI FIZICE?

Obiectivele educației fizice sunt în strânsă legătură cu scopurile generale ale sistemelor educaționale ale majorității țărilor, fiind, de asemenea influențate de mediul cultural și social. În Grecia, conform legii 1566/85,

7 Grupul Internațional de Lucru Sport pentru Dezvoltare și Pace, 2008

scopul educației primare și secundare este de a contribui la dezvoltarea completă armonioasă a potențialului mental și psihomotor al copiilor, astfel încât toți, indiferent de gen și originea etnică, să poată dezvolta personalități sănătoase și să trăiască împreună în armonie. Ca o consecință, educația fizică în Grecia se adresează celor trei mari tipologii de personalitate ale elevilor – cel psihomotor, emoțional și cognitiv – într-un efort de a dezvoltă cunoștințele, deprinderile și comportamentele elevilor.

Scopul este în concordanță cu abordarea programului *Învățând Să Trăim Împreună*, care corespunde, în general, cu Convenția privind Drepturile Copilului și mai exact cu Articolul 29, care stipulează că educația copilului trebuie să fie direcționată spre dezvoltarea personalității copilului, talentele și abilitățile fizice și mentale la capacitățile lor maxime.

În curriculumul educației fizice din Grecia, obiectivele urmărite de către fiecare domeniu sunt cele care urmează⁸:

Domeniul Fizic-Psihomotor

- Dezvoltarea abilităților perceptuale prin organele de simt (kinestezic, visual, auditiv, tactil, echilibru...);
- Dezvoltarea abilităților de coordonare;
- Dezvoltarea abilităților motorii;
- Dezvoltarea mobilității expresive și creative;
- Dezvoltarea ritmului;
- Dezvoltarea abilităților fizice (putere, viteză, rezistență, flexibilitate);
- Promovarea sănătății și stării de bine

Domeniul Emotional

- Dezvoltarea aptitudinilor emoționale și sociale (comunicare, cooperare, spirit de echipă, participare egală, disciplină, responsabilitate, percepție de sine pozitivă);
- Educarea și dezvoltarea standardelor etice (onestitate, fair play, acceptarea diversității, respectarea regulilor, respectarea competitorilor, răspunsul pozitiv atât la victorie cât și la înfrângere, etc.);

8 Ntavnis, 2011

Domeniul Emotional

- Înțelegerea conceptelor de bază ale educației fizice;
- Cunoștințe despre educația fizică și sport;
- Cunoștințe despre regulamentele diferitelor sporturi și evenimente atletice;
- Cunoștințe despre idealurile olimpice;
- Cunoștințe despre dansul tradițional, muzică și cântece la nivel local și național;
- Cunoștințe despre igiena de bază și primul ajutor;
- Dezvoltarea imaginației și a creativității;
- Preluarea de obiceiuri de mișcare;
- Dezvoltarea unei atitudini pozitive în ceea ce privește exercițiile fizice pe toată durata vieții, prin înțelegerea beneficiilor acestora în sănătate;

Desigur, nu este o sarcină ușoară pentru educatori să atingă toate aceste obiective în cele două ore pe săptămână pe care le au cu elevii din fiecare clasă. Ca rezultat, Curriculumul Național al Îndrumării stipulează faptul că prioritatea educației fizice în școli constă în dezvoltarea aptitudinilor fizice ale elevilor și în îmbunătățirea sănătății lor. Este scopul educatorului să planifice lecțiile cu atenție pentru a atinge obiective multiple prin activitățile motorii dacă dorește să facă asta. Politica Instituționalizată a Sportului în Școală răspunde la această problemă prin a aloca timp în plus la sfârșitul fiecărui an școlar pentru ca districtele școlare să organizeze turnee sportive și evenimente.

Această politică ajută la creșterea numărului de ore în care elevii practică activități fizice, dar doar pentru cei care au aptitudinile necesare pentru a se califica în echipele participante. Poate crește, de asemenea, și competitivitatea între școli și elevi, ceea ce îi obligă pe profesorii de educație fizică să

practice anumite sporturi în timpul orelor de curs, pentru a îmbunătăți rezultatele școlilor lor la evenimente. Așadar, este nevoie să fie oferit spațiu pentru a trece peste această abordare, permițându-le profesorilor să folosească orele de educație fizică pentru a acoperi nu doar domeniul fizic-psihiomotor, dar și, în paralel și în mod intrinsec, domeniile cognitiv și emoțional.

Un răspuns a venit din prezentarea națională a unei abordări interdisciplinare a predării, care a permis profesorilor de educație fizică să introducă în lecțiile lor câteva subiecte care promovează interesul personal sau general în individ, mediu și relațiile sociale. Asemenea subiecte includ conștientizarea drepturilor omului, problemelor imigrării și nedreptății, alături de reflecții asupra situațiilor problematice cum ar fi consecințele unui stil de viață sedentar, dependențe chimice, etc. Această abordare interdisciplinară a oferit cadrul legal pentru ideea de a combina Programul *Învățând Să Trăim Împreună* cu educația fizică.

PRIN CE ESTE PROGRAMUL ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ UNIC?

Atât elevii cât și profesorii spun că proiectarea și lucrul la *Învățând Să ne Jucăm Împreună* a fost o experiență de învățare unică, care a transformat modul în care percep educația fizică în școală. Deși potențialul sportului de construire a păcii nu era un concept nou, majoritatea proiectelor asemănătoare celor din Grecia au fost implementate în mediile educaționale non – formale și informale. Asta face din *Învățând Să ne Jucăm Împreună* – un program de pionierat, unul din primele de felul acesta. Următoarele componente fac educația fizică un program unic.

Educația fizică este combinată cu etica pentru a promova înțelegerea interculturală: Educației fizice în mediul educațional formal i s-a oferit o înțelegere mai largă și o perspectivă metodologică pentru a încorpora educația etică. Educația etică ajută la dezvoltarea gândirii critice, reflecției și încurajează elevii să îl vadă pe celălalt nu ca pe un competitor, ci ca pe o persoană de la care poți să înveți. Prin accentuarea reflecției asupra valorilor și activităților care promovează colaborarea și rezolvarea non-violentă a conflictelor, educația fizică devine o unealtă puternică în a învăța să trăim alături de alții.

Grupul elevilor este foarte diversificat: Elevii au venit din 10 țări diferite și nu au avut o limbă scrisă și vorbită comună sau un context socio - economic similar. Printre ei erau copii din regiuni afectate de război, ai căror părinți erau morți sau șomeri; copii care locuiau în orfelinate și adăposturi și care suferiseră de discriminare în societate; copii pentru care

imigrarea nu fusese o alegere personală, ci o alegere forțată. Majoritatea erau suspicioși și ezitanți în a se deschide sau a forma relații strânse cu profesorii sau cu colegii lor. În unele cazuri, Grecia nu a fost prima țară în care ei imigraseră și nici nu se așteptau să fie ultima.

Joaca e folosită să creeze legături cu alții și să faciliteze vindecarea: Programul a oferit acestor copii jocul ca modalitate de relaționare și de legătură cu alții. Făcând un pas înapoi de la sporturile competitive și folosind abordarea *Învățând Să Trăim Împreună*, programul le-a oferit elevilor spațiul și timpul necesare pentru a se juca, întrucât joaca le amintește copiilor de bucuria de a trăi. Mai ales pentru copiii care aduc cu ei traumele conflictului armat și ale războiului, joaca este mai degrabă o necesitate decât un lux – ei au nevoie de ea pentru a obține o dezvoltare cognitivă, socială, emoțională și fizică sănătoasă.

METODOLOGII ȘI TEHNICI

Manualul *Învățând Să Trăim Împreună* recomandă cinci metodologii principale, conturate pe abordările pedagogice ale lui Janusz Korczak și permite facilitatorului să le aleagă pe cele corespunzătoare pentru nevoile grupului său. Acestea sunt experiența, introspecția, discuția, rezolvarea problemelor și cooperarea.

Toate promovează participarea activă, implicarea și conectarea cu alții și poate angaja tehnici de învățare variate – jocuri, sporturi, discuții despre experiențe personale, jocuri de rol, rezolvarea problemelor, studii de caz, dileme și dezbateri. Chiar și în acest program de educație fizică, învățarea bazată pe introspecție a fost inclusă după ce, după jocuri sau diferite activități, elevilor li s-a cerut să reflecteze în liniște înainte de a își împărtăși sentimentele și gândurile.

Învățarea Bazată pe Cooperare și Rezolvarea Problemelor

Învățarea cooperativă a fost principala metodologie folosită pentru implementarea acestui program, întrucât lecțiile de educație fizică erau bazate pe jocuri fizice cooperative și activități unde elevii lucrau și se jucau împreună în echipe mici. Activitățile fizice cooperative erau favorabile incluziunii centrate pe elev, tratând elevii ca pe factorii de decizie. Adăugând un element al rezolvării de probleme, profesorul oferea de asemenea provocării fizice și o problemă care cerea elevilor să decidă asupra celor mai bune strategii împreună. Trebuiau să interacționeze atât verbal, cât și fizic, folosindu-și creativitatea și gândirea critică pentru a rezolva problema. Pe durata procesului, jocurile cooperative consolidau team building-ul, care la rândul lui pune

accent pe relațiile între coechipieri – ceea ce contează nu este dacă echipa soluționează provocarea, ci felul în care membrii echipei lucrează împreună.

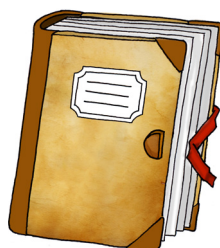
Învățarea Bazată pe Discuție

Câteva din activitățile bazate pe discuție din manualul *Învățând Să Trăim Împreună* au fost adaptate contextului educației fizice pentru a crea dialoguri semnificative între elevi, permițându-le să discute probleme referitoare la drepturile copilului, sporturi și gen. Lipsa facilităților sporturilor de interior au făcut ca zilele ploioase sau reci să fie ideale pentru asta; după o anumită reticență inițială, elevii s-au găsit foarte implicați în discuțiile care au fost deschise. Multe presupuneri puternic susținute și prejudecăți au fost dezbătute și analizate întrucât fundalul divers etno-cultural al elevilor a oferit o multitudine de viziuni diferite asupra lumii.

Învățarea Bazată pe Experiență

Învățarea bazată pe experiență a fost folosită, în principal, când elevii din școli interculturale au vizitat școli vecine cu elevi non-imigranți pentru a se juca și socializa, dar de asemenea la sfârșitul anului școlar, când trebuiau să planifice și să implementeze un proiect. Punerea în aplicare a acestuia din urmă i-a ajutat să încorporeze și să internalizeze în continuare conceptele și valorile pe care au lucrat în timpul anului școlar, și să contribuie activ la cultura păcii în comunitatea lor. Proiectul pe care l-au dezvoltat au ajutat copiii din diferite țări să se joace împreună, nu cu scopul de a câștiga, ci pentru pură distracție și bucuria de a participa la joc.

MONITORIZAREA PROGRESULUI

Învățând Să Trăim Împreună folosește cinci modele de evaluare proiectate să ajute participanții să determine propria învățare și schimbările pe care

le experimentează datorită programului. Metoda folosită în *Învățând Să Trăim Împreună* a fost modelul împărtășirii în grup. Restul modelelor nu au fost fezabile, în principal din cauza nepotrivirii aptitudinilor de limbaj ale elevilor.

Unul dintre celelalte modele, jurnalul de învățare, a fost adaptat ca un jurnal de observare pe care îl completau profesorii. Întrucât jurnalul de învățare era un jurnal privat care trebuia completat de fiecare participant după fiecare sesiune, pentru a interacționa cu el însuși și a confirma ceea ce știe, învață, percepe și experimentează, jurnalul de observare era un jurnal ținut de profesor care facilita proiectul.

Profesorul îl completa cu observațiile lui, comentarii și gânduri după fiecare sesiune și de asemenea înregistra punctele de vedere ale elevilor de la împărtășirea cu grupul, care avea loc o dată pe săptămână. Decât să scrie, elevilor le era mai ușor să discute oral și să dezbată pe întrebările sugerate – cum ar fi *Care crezi că a fost cea mai importantă parte din sesiunile din săptămâna această? Și Ce importanță crezi că a avut?* – întrucât există întotdeauna încă un elev care vorbea limba lui și care putea să interpreteze. Fiindcă elevii nu puteau să țină cu ușurință propriile jurnale de învățare, profesorul înregistra gândurile lor în jurnalul de observare.

Jurnalul de observare s-a dovedit a fi o unealtă importantă în timpul implementării programului, întrucât a servit atât pe partea formativă cât și în scopuri de evaluare sumativă. Notițele regulate ale profesorului ofereau informații atât despre proces cât și despre activitățile facilitate și serveau ca o unealtă de monitorizare continuă care îi permitea să facă modificări sau schimbări pe moment, ce îi permiteau să atingă obiectivele programului. În același timp, îi oferea o evaluare sumativă la sfârșitul programului, prezentând o evaluare globală a implementării și a eficienței.

Notițele și observațiile în jurnal au oferit o imagine clară a modificărilor treptate în comportamentul grupului și sentimentul comun de apartenență. Lucruri mici care ar fi putut trece neobservate și-au găsit locul și valoarea aici: elevii care la începutul programului au refuzat cu încăpățânare să se joace cu câțiva dintre colegii lor de

clasă, au fost observați mai târziu făcând asta cu mai puține obiecții; băieți care nu au vrut să se grupeze cu fete au terminat prin a le alege pe ele în locul prietenilor lor de sex masculin; conflictele au fost reduse în frecvență și severitate; limbajul a devenit mai puțin dur și ofensiv. Acestea sunt schimbări semnificative care dovedesc impactul programului.

2. CUM SUNT FOLOSITE MODULELE ÎNVĂȚÂND SĂ TRĂIM ÎMPREUNĂ ÎN PROGRAMUL ÎNVĂȚÂND SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ

Modulele și pavilioanele *Învățând Să Trăim Împreună* au fost adaptate particularităților și nevoilor programului din Grecia, selectând cu atenție cele mai potrivite activități în contextul educației fizice și naturii sale kinetice. Principala intenție a fost aceea de a crea și implementa activități fizice și jocuri incluzive care să ajute la promovarea celor patru valori ale *Învățând Să Trăim Împreună* (respectul, responsabilitatea, empatia și reconcilierea) pentru a construi o platformă comună pentru o conviețuire pașnică. *Învățând Să ne Jucăm Împreună* de asemenea caută să ofere oportunități de socializare pentru elevii școlilor interculturale cu elevii școlilor mai omogene din vecinătate, să îmbunătățească relațiile

interculturale, drept urmare îmbunătățind și perceperea și înțelegerea altor culturi așa încât respectul, responsabilitatea, empatia și reconcilierea să fie practicate mai des.

De la **Modulul 1: Să ne înțelegem pe Noi Însine și pe ceilalți**, au fost alese următoarele secțiuni: "Să devin conștient de mine însămi în relație cu ceilalți", "Ne putem pur și simplu înțelege?" și "Să mă pun pe mine în pielea celui alt". Pe parcursul acestui stagiul al programului, reflecții asupra identității, în special asupra identității biculturale a elevilor imigranți, au fost explorate pentru a permite copiilor să conștientizeze și să se identifice atât cu propria lor identitate etnică, cât și cu identitatea etnică dominantă a societății

mai mari din care fac parte. Din **Modulul 2: Să Transformăm Lumea Împreună**, au fost alese aceste secțiuni: "Să înțelegem conflictele, violențele și nedreptățile din lumea înconjurătoare", "Să construim poduri ale încrederii" și "Să lucrăm împreună pentru a transforma lumea". Această parte a programului i-a motivat pe copii să discute și să reflecteze asupra conflictelor și violențelor din jurul lor și să dezvolte strategii de reconciliere pentru a întreține coexistarea pașnică, colaborarea și pentru a-și asuma responsabilitățile individuale și colective. Ei au trebuit să devină conștienți

de prejudecățile și stereotipurile culturale ale lor și ale culturii lor și au lucrat împreună pentru a modifica percepțiile distorsionate asupra celorlalți.

Materialul care urmează descrie cum fiecare modul a fost potrivit pentru acest program, cum pavilioanele au fost adaptate și ce activități specifice au fost folosite în cadrul fiecărui modul și pavilion. Obiectivele pavilioanelor au fost adaptate să se potrivească naturii educației fizice menținând principiile de bază și viziunea *Învățând Să Trăim Împreună*.

Modulul 1: Să ne Înțelegem pe Noi Însine și pe ceilalți

Să devin conștient de mine însămi în relație cu ceilalți.

Ne putem pur și simplu înțelege?

Să mă pun pe mine în pielea celui alt.

Modulul 2: Să Transformăm Lumea Împreună

Să înțelegem conflictele, violențele și nedreptățile din lumea înconjurătoare.

Să construim poduri ale încrederii.

Să transformăm lumea împreună.

Jocuri Multiculturale, Jocuri Cooperative și Activități Învățând Să Trăim Împreună Adaptate pentru Educația Fizică

Trei categorii principale de jocuri și activități au fost folosite:

1. Jocuri multiculturale, care, după ce au fost jucate așa cum se face de obicei în cultura lor de origine, în mai multe cazuri au fost apoi jucate într-o formă cooperativă;
2. Jocuri cooperative; și
3. Activități din manualul *Învățând Să Trăim Împreună* adaptate pentru educația fizică.

Toate cele trei tipuri de jocuri și activități au fost potrivite și folosite în cadrul modulelor și pavilioanelor selectate din *Învățând Să Trăim Împreună* așa cum va fi detaliat pe pagina 20 de mai jos.

Pentru ca o societate să își îmbogățească cunoștințele și să observe schimbări în atitudinile despre cultură este nevoie mai întâi să se producă schimbări în abordările și viziunile educaționale. Școlile în special trebuie să reflecteze asupra bogăției oferite de diversitatea etnică și culturală și să acționeze asupra fundamentului fiecărui elev prin cursuri și activități. Copiii au nevoie să învețe despre, să experimenteze și să își aprecieze propria cultură și cultura celorlalți pentru a fi capabili să coexiste în societățile multiculturale moderne. O bună modalitate de a realiza aceasta este prin joc. **Jocurile multiculturale** oferă elevilor o unealtă utilă în căutarea identității proprii și identității etnice, dar de asemenea și o înțelegere a

modului în care această identitate individuală se potrivește în mozaicul societății din care fac parte⁹. Elevii care au participat în *Învățând Să ne Jucăm Împreună* au prezentat jocuri și activități tradiționale țărilor lor de origine iar profesorul i-a învățat câteva specific grecești.

Al doilea tip de jocuri utilizate au fost **jocurile cooperative** elaborate în așa fel încât să prezinte elevilor o provocare pe care era necesar să decidă împreună cum să o rezolve, în acest fel promovând interacțiunea și comunicarea în cadrul grupului și abilitățile de rezolvare a problemelor. Jocurile cooperative se concentrează pe participare, provocare și distracție și nu pe înfrângerea unor oponenti. De asemenea, ele demonstrează un proces de gândire asupra experiențelor care ajută elevii să învețe și să practice responsabilitatea. În unele jocuri există și o componentă competitivă, dar rezultatul nu constă în a ieși din joc sau a pierde. În loc de aceasta poate implica schimbarea echipei în așa fel încât fiecare ajunge în echipa câștigătoare.

Jocurile de cooperare de asemenea ajută la stabilirea tonului pentru acțiune. O schimbare socială este, de cele mai multe ori foarte

9 Barbarash, 1997

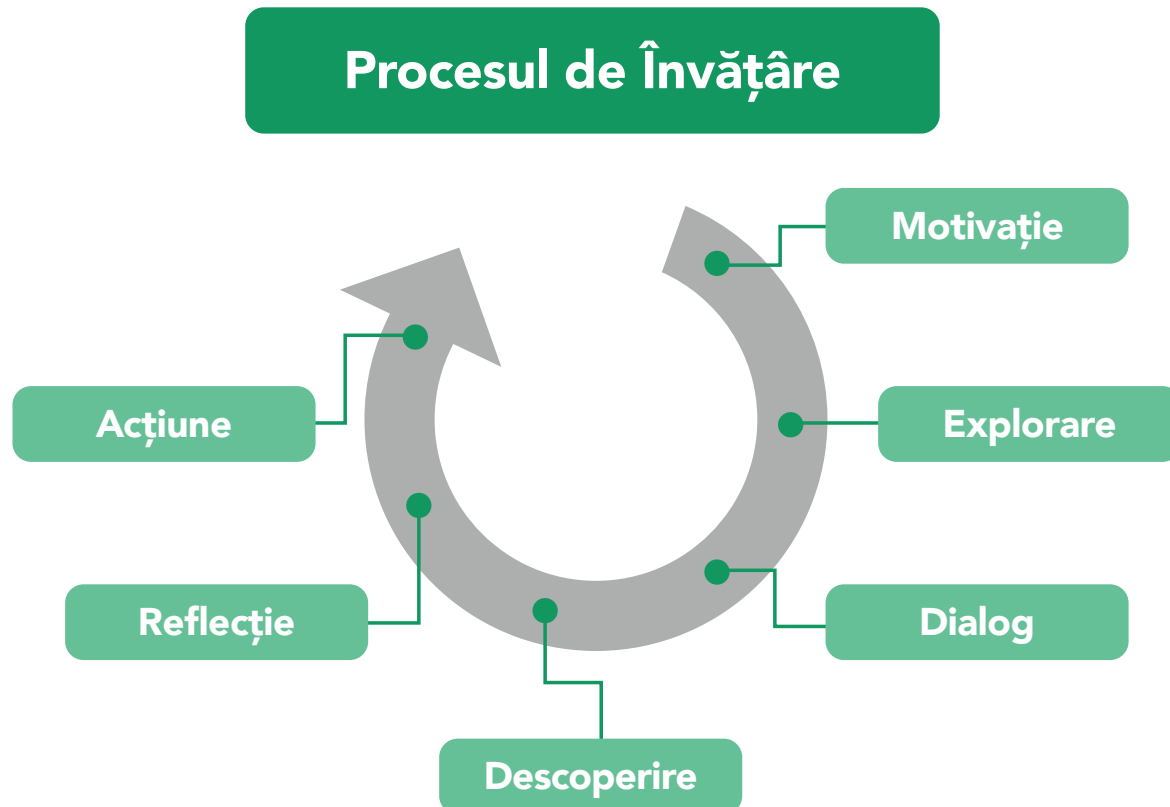
determinată și consumă multă energie așa încât mulți oameni consideră că jocurile cooperative oferă o cale rapidă și prietenoasă de a îmbina activitățile centrate pe obiective cu îmbunătățirea legăturilor de grup. În alte cuvinte, amuzamentul și jocurile propulsează schimbarea socială. Un alt obiectiv al jocurilor cooperative este de a încuraja elevii să gândească colectiv, ca o echipă, în așa fel încât fiecare membru al grupului aduce propria contribuție și împărtășește idei. Atunci când elevii își oferă contribuția, simt că acel lucru le aparține și cu cât mai mulți oameni simt că ceva le aparține, va fi creat mai mult succes¹⁰.

O a treia categorie de activități au fost **activitățile din manualul Învățând Să Trăim Împreună adaptate pentru educația fizică**, în special "Copacul vieții mele", "Compară!",

"Ce cred eu", "Mingea în aer", "Umbra ta e a mea", "Ora de film" și "Rezolvarea problemelor în șase pași".

Folosirea Procesului de învățare din Învățând Să Trăim Împreună în Educația Fizică

Procesul de învățare descris în *Învățând Să Trăim Împreună* a fost proiectat să pregătească toate activitățile, jocurile sau sporturile practicate în timpul lecțiilor. Procesul de învățare a antrenat participanții complet în experiență, a făcut sesiunile mai interesante, a oferit provocări și activități pentru a fi explorate, a oferit oportunități de dialog și descoperire și a oferit timp pentru reflecție și acțiune.

10 Fletcher & Kunst, 2006

Faza de reflecție a procesului de învățare a fost probabil cea mai dificil de încorporat și practicat, deoarece reprezintă o adăugire inovativă unei ore de educație fizică. Reflecția este totuși o parte esențială a procesului de învățare deoarece oferă elevilor oportunitatea de a se gândi la ceea ce au făcut, de ce au procedat așa și totodată de a vedea cum jocuri și activități pot servi în proiecte și scopuri care țin de viața lor cotidiană. Oferă un timp și un spațiu în care elevii pot observa cum ceea ce ar fi putut părea doar un alt joc amuzant este o activitate realizată de ei care promovează dialogul și le oferă oportunitatea de a lucra împreună, de a face față provocărilor și eșecurilor și de a le depăși în timp ce construiesc relații mai bune și o uniune mai bună în cadrul echipei. De exemplu, atunci când reflectau asupra jocurilor, copiii au avut șansa de a explora mai atent oricare sentiment de mânie, frustrare

sau rușine care a apărut după o înfrângere, sau de a deveni mai conștienți de valoarea jocurilor cooperative.

Diferite tipuri de întrebări au fost folosite pentru a invita la reflecție:

- **Întrebări cu răspuns deschis:** Care crezi că a fost scopul acestui joc? Ce ai învățat despre tine? Ce ai învățat despre un coleg de clasă?
- **Întrebări despre sentimente:** Cum te-ai simțit când ai pierdut jocul? Dar atunci când ai câștigat? Când nu te puteai decide asupra unei modalități de a realiza obiectivul?
- **Întrebări de evaluare:** Care a fost cea mai bună parte a lecției pentru tine? Care nu a fost așa de bună? De ce?
- **Întrebări sumative:** Ce lucru ai învățat astăzi? E ceva ce ai fi făcut diferit? Cum?

MODULUI 1: SĂ NE ÎNȚELEM PE NOI ÎNȘINE ȘI PE CEILALȚI

Chioșc: Să Devin Conștient de Mine Însămi în Relația cu Ceilalți

Problema identității este explorată în acest pavilion. În mod special pentru elevii care au fost expuși mai multor culturi, identitatea personală și culturală poate fi un concept confuz și sensibil. Prin activitățile din acest pavilion elevii au oportunitatea de a deveni conștienți de propriile identități, de a învăța să respecte identitățile celorlalți și să înțeleagă faptul că acestea sunt interconectate.

Activități

"Copacul Vieții Mele"¹¹

Această activitate din manual a fost folosită ca sesiune introductivă la începutul anului școlar pentru a oferi fiecărui elev oportunitatea de a reflecta la propria viață și identitate și i-a ajutat de asemenea să devină conștienți de identitățile unice ale celorlalți. Activitatea a folosit sugestiile din manual, plus încă două:

- Limbi pe care le vorbesc
- Jocul/Sportul favorit

Elevii au apreciat această activitate ca fiind nu numai foarte interesantă, dar și ca un mod excelent de a cunoaște câte ceva unul despre

celălalt înainte de a începe anul școlar împreună. Le-a oferit un spațiu în care au avut libertatea de a vorbi despre ei înșiși și de a descoperi similitudini cu colegii lor de clasă: chiar dacă vorbeau limbi diferite și veneau din țări diferite, le plăceau aceleași jocuri și sporturi.

A fost un bun instrument de a motiva și de a sparge gheața în sesiunile care au urmat – unii elevi au scris despre jocurile tradiționale preferate, făcându-i și pe alții curioși să învețe cum se joacă acestea.

"Compară!"¹²

"Compară!" a fost adaptat după versiunea din manual pentru a permite elevilor să exploreze diferențele și similaritățile dintre jocurile și sporturile tradiționale practicate în culturile de origine. În loc de a se concentra să învețe despre credințele și practicile religioase ale lumii, elevii au fost rugați să pregătească o prezentare a unui joc sau sport tradițional din țara de origine. Li s-a spus că pot folosi material de pe Internet, din cărți sau reviste dar se pot inspira și din experiența lor sau a familiei lor. Obiectivul principal a fost acela de a oferi elevilor ocazia de a explora,

11 Învățând Să Trăim Împreună, p. 65

12 Ibidem, p. 82

descoperi, identifica și aprecia propria cultură concentrându-se asupra tradițiilor și practicilor legate de sport și jocuri. Devenind mai întâi conștienți de practicile distincte ale propriei culturi i-a făcut pe elevi mai deschiși să înțeleagă și să accepte diferențele și similaritățile întâlnite în culturile celorlalți.

Unele din întrebările pe care elevii au fost rugați să le examineze în timp ce scriau despre jocul sau sportul lor sunt listate în următorul tabel:

Analizarea Jocului sau a Sportului

- Are numele jocului/sportului o semnificație anume?
- Este necesar un echipament pentru a practica jocul/sportul? Dacă da, ce fel, și este/era acesta ușor de procurat?
- Jocul/sportul promovează cooperarea sau competiția?
- Jocul/sportul promovează și alte valori în mod mai puțin direct?
- Ce abilități motorii sunt necesare, ca de pildă coordonarea ochi-mână sau ochi-picior, agilitate, forță?
- Sunt abilitățile motorii un element decisiv în a participa cu succes la acest joc/sport?
- Jocul/Sportul se concentrează mai ales pe a-i antrena pe participanți în activități fizice sau mai mult pe interacțiunea socială și amuzament?
- Jocul/Sportul era/este accesibil ambelor sexe? (Era/este permis băieților și fetelor să joace împreună?)

După prezentarea individuală a jocurilor, elevii au fost împărțiți în grupuri mici și au fost rugați să identifice similarități și diferențe între jocurile și sporturile prezentate. Fiecare a trebuit să descopere dacă jocul sau sportul ales de el era sau este jucat în vreuna din țările de proveniență ale celorlalți, și dacă da, dacă într-un mod similar sau identic și dacă are/avea aceeași semnificație. A fost acordată o atenție specială valorilor promovate, ca de pildă competitivitate sau cooperare – dar de asemenea fair play și respect – care pot fi inerente naturii jocurilor și sporturilor populare într-o anumită cultură.

Strânși înapoi într-un grup mare, elevii au reflectat asupra bogăției și diversității lumii și asupra importanței de a învăța să respecti practicile celorlalți pentru a le înțelege mai bine.

A fost pusă pe perete o listă a jocurilor și cu ajutorul Internetului și a cărților despre jocurile lumii, cele mai multe dintre ele au fost listate cu numele folosit în țara de origine.

Altora, ale căror nume au fost uitate sau nu au putut fi găsite, le-au fost date nume de către elevii care le-au prezentat.

Toate jocurile de pe listă au fost jucate pe parcursul anului, și elevul care a prezentat jocul a avut responsabilitatea de a învăța pe ceilalți din clasă cum se joacă, cu ajutorul profesorului. Așa a fost elaborată și dezvoltată categoria jocurilor multiculturale.

“Scaunele Muzicale”

Un joc bine cunoscut în aproape toate țările de proveniență ale copiilor a fost “scaunele muzicale”. A fost mai întâi jucat în forma lui tradițională, în care participanții trebuie să alerge într-un cerc în timp ce se aude muzica

și să găsească rapid un scaun pe care să se așeze atunci când muzica se oprește. Așa cum se obișnuiește, profesorul scotea un scaun după fiecare rundă așa încât elevii care nu puteau găsi un scaun suficient de repede erau descalificați până ce rămânea un singur câștigător. Imediat după primul joc a fost introdusă o a doua manieră de a juca, o variantă incluzivă. De această dată, scaunele au fost scoase pe rând, iar elevii au trebuit să găsească un scaun pe care să îl împartă cu cineva, până ce a fost necesar să coopereze în așa fel încât să găsească o modalitate de a sta cu toții pe doar două scaune.

Imediat după cele două jocuri, profesorul i-a ghidat pe copii într-un proces de reflecție asupra experienței, cu o discuție despre avantajele jocurilor cooperative. Elevii au apreciat faptul că jocurile cooperative sunt mai distractive pentru toți jucătorii – nu doar pentru cei rapizi și cei care reușesc să rămână până la final – și cum ele pun accentul pe o provocare și participare colectivă și întăresc legăturile de grup.

“Mingea Infinită – Volei”¹³

Acest joc poate fi organizat ca orice joc de volei standard. Poate fi folosit să antreneze oricare abilitate asociată cu voleiul. Elevii au fost împărțiți în patru echipe pentru fiecare joc de “mingea infinită”. Au fost jucate două jocuri în același timp pentru ca toți elevii să participe. Au fost jucate cu mingi de volei (pot fi folosite și baloane sau mingi de plajă), dar obiectivele acestui joc sunt opuse celor din jocul de volei tradițional. În jocul obișnuit de volei, obiectivul este să faci echipa concurentă

să rateze mingea, dar în acest joc cele două echipe lucrează împreună să marcheze mai multe puncte.

Scopul jocului este de a vedea de câte ori mingea poate fi trimisă de la o echipă la alta peste fileu fără a fi lăsată să atingă pământul. Fiecare schimb reușit este numărat, începând cu 1. Echipele numără punctele cu voce tare de fiecare dată când mingea trece peste fileu: 1, 2, 3... Odată ce mingea atinge pământul, ținerea scorului este oprită și echipele reîncep, încercând să-și depășească recordul anterior. Cu două jocuri active în același timp, se poate declanșa o competiție prietenoasă între cele două perechi de echipe, dar principalul motiv pentru a juca două jocuri în același timp nu este acela de a vedea cine câștigă ci de a permite tuturor să participe.

13 Adaptat după <http://www.mrgym.com/Cooperatives/InfinityBall.htm> – ultima accesare pe 2 Sept. 2013

Chioșc: Ne Putem Pur și Simplu Înțelege?

Obiectivul activităților din acest chioșc este de a ajuta elevii să înțeleagă și să prețuiască ce înseamnă a avea respect pentru ceilalți. Ei vor fi stimulați să își testeze atitudinile, percepțiile și posibilele stereotipuri și vor fi motivați să privească dincolo de acestea.

Activități

“În ce Cred Eu”¹⁴

Activitatea “Ce cred eu” din manualul *Învățând Să Trăim Împreună* a fost folosită cu următoarele afirmații legate de sport:

1. Băieții sunt mai buni decât fetele la sporturi;
2. Băieții și fetele ar trebui să fie învățați sporturi diferite;
3. Atleții de culoare sunt mai talentați pentru anumite sporturi;
4. Scopul sportului este acela de a câștiga;
5. Să respecti regulile jocului este mai important decât să câștigi;
6. Îi respect doar pe aceia care mă respectă.

Grupul a realizat activitatea cu toate cele șase afirmații de mai sus și elevii s-au bucurat și au fost antrenați de discuția care incita gândirea în

timp ce reflectau și dezbăteau ceea ce credeau ei cu tărie. Atunci când erau prezentate argumente convingătoare, elevii le analizau cu atenție și, de mai multe ori, s-au mutat prin cameră pentru a arăta că și-au schimbat opinia, oferind o cuantificare vizibilă a schimbărilor produse asupra stereotipurilor anterioare. Ultimele afirmații s-au axat pe subiectul respectului pentru a servi drept introducere la jocul de activitate fizică ce a urmat.

“R E S P E C T” – Joc cu Ștafetă¹⁵

Elevii au fost împărțiți în șase grupuri de câte trei pentru a le oferi un timp maxim de participare. Pentru acest joc au fost necesare șase cartoane cu imaginea a câte șase fructe, de exemplu: șase mere, șase banane, șase portocale, șase piersici, șase pepeni și șase căpșuni. Pe spatele fiecărui carton a fost scrisă câte o literă a cuvântului respect. De exemplu, un măr are un R, două au E (sunt două litere E în respect) și tot așa. Pe fiecare carton este și o propoziție care descrie literele după cum urmează:

R – Reguli: Învăță regulile și urmează-le!

E – Entuziasm: Întotdeauna adu o atitudine bună clasei!

S – Siguranță/pantofi de sport: Stai înăuntrul spațiilor marcate ale sălii de sport, nu purta bijuterii și pantofii de sport sunt necesari pentru a participa!

P – Participăm cu un scop: Fiecare lecție are un scop!

14 Învățând Să Trăim Împreună, p. 78

15 Adaptat după <http://www.pecentral.org/lessonideas/ViewLesson.asp?ID=4686#.Uf0ay9KxXR4> – ultima. accesare pe 2 Septembrie 2013

E – Efort: Dă întotdeauna tot ce ai mai bun!

C – Competiție cu propriile limite: Stabilește-ți obiective și atinge-le!

T – Totul în Echipă, Doar cu Toții Împreună
Realizăm mai Multe!

Cartoanele sunt așezate cu fața în jos la unul din capetele sălii de sport. Elevii sunt împărțiți în cele șase categorii de fructe și așezați în șase rânduri de ștafetă, delimitate cu borne la celălalt capăt al terenului. Elevilor li se spune că acesta va fi un joc distractiv cu ștafetă și că vor încerca să aducă cele șase mere, sau oricare fruct care le aparține, și apoi să formeze un cuvânt împreună cu echipa lor și să îl așeze în fața grupului lor. Jocul de asemenea este unul de memorie, deoarece va fi necesar să urmărească cu atenție pentru a evita să î ntoarcă, atunci când este rândul lor, un carton pe care un alt coleg de echipă deja l-a întors.

La semnalul profesorului, prima persoană din fiecare echipă aleargă către un carton și îl întoarce. Dacă este fructul lor îl iau cu ei și ating mâna următorului coleg de echipă pentru a-i oferi ștafeta. Fiecare poate întoarce doar un cartonaș în fiecare rundă. Când cele șase cartonașe cu fructe au fost găsite, ei se așează și încearcă să formeze cuvântul în echipă, și apoi încurajează și celelalte echipe. La sfârșit, elevii citesc fiecare literă și propoziția ei corespunzătoare și clasa discută despre semnificația fiecăreia.

Elevii pot fi întrebați verbal pe parcursul anului despre propozițiile care însoțesc literele. De exemplu: "Ce semnificație are S-ul din cuvântul nostru respect?". Acesta este un lucru foarte

bun de făcut la finalul unei ore sau în timpul exercițiilor de încălzire sau de relaxare.

Etichetarea cu Complimente¹⁶

Doi elevi sunt aleși să fie cei care etichetează. Oricine a fost atins de aceștia trebuie să rămână nemișcat, "înghețat" în locul său. Un alt elev trebuie să se apropie de colegul "înghețat" și să îi ofere un compliment. Atunci când aude complimentul, jucătorul "înghețat" este "dezghețat" și se poate alătura din nou jocului. Acest joc le permite elevilor să se joace și în același timp să devină conștienți și să exprime verbal ce apreciază și respectă la ceilalți. A fost adăugată regula de a evita să folosească același compliment de două ori.

16 Adaptat după http://www.aaps.k12.mi.us/northside.dekeon/northside.dekeon_skills/tag_games – ultima accesare pe 2 Septembrie 2013

Chioșc: Să Mă Pun pe Mine în Pielea Altuia

Activitățile acestui chioșc îi ajută pe elevi să devină receptivi la nevoile și sentimentele celorlalți, ajutându-i să își dezvolte abilitățile de a empatiza.

Activități

“Umbra ta e a Mea”¹⁷

Adaptată din manualul *Învățând Să Trăim Împreună*, această activitate a fost folosită cu două modificări importante. În primul rând, a fost folosită creta pentru a desena pe jos în curte, în locul hârtiei și markerelor colorate pentru interior. În al doilea rând, informațiile din siluete a trebuit să fie legate de lecția de educație fizică:

Pe cap: un gând (despre lecție).

Pe inimă: un sentiment (despre lecție).

Pe stomac: o nevoie (generată de lecție).

Pe mâini: o dorință de a face ceva (un exercițiu fizic, un joc, o activitate).

Pe picioare: o activitate care îți place (un joc sau un sport).

Și de această dată momentul de reflecție a fost foarte interesant, deoarece prin gestul de a se pune pe sine în conturul corpului altui coleg, elevii au empatizat cu colegii lor mai bine și au început să înțeleagă că

nu toată lumea simte aceleași lucruri legate de aceleași lecții (de exemplu, cei mai puțin abili au avut sentimente negative legate de anumite jocuri, și nevoi diferite față de cei mai talentați la sport). Același lucru s-a întâmplat în cazul băieților și fetelor: de mai multe ori, aprecierile lor au fost complet diferite.

“Obişnuiam să cred că tuturor copiilor le place să se joace. Acum înţeleg că atunci când nu eşti foarte bun la asta uneori te poţi simţi jenat şi incomfortabil.”

“Obişnuiam să cred că toţi colegii mei preferă jocul orelor de curs. Toate ca toate, dar cum ar putea cineva să nu vrea să se joace? Acum ştiu că asta nu este tocmai adevărat şi că oamenii uneori vor să facă ceea ce se pricep cel mai bine să facă. Pentru unii, aceasta este sportul, pentru alţii poate fi matematica. Asta nu înseamnă

neapărat că unul este mai inteligent decât celălalt, doar că este pur şi simplu diferit.”

Baschet cu Mâna Puternică/Dominantă Legată la Spate

A fost jucat un meci de baschet în care mâna dominantă (mâna cu care se scrie) a elevilor a fost legată la spate. Li s-a părut

17 Învățând Să Trăim Împreună, p. 69

extrem de greu să joace, dar a servit ca un bun punct de plecare pentru discuția care a urmat, despre abilități diferite, puncte tari și puncte slabe diferite și, de asemenea, despre dizabilități.

În viața de zi cu zi toată lumea face diverse activități folosindu-și mâna dominantă fără a conștientiza asta. Oamenii scriu, desenează, taie, cos, gătesc, servesc, cară, etc., folosind în principal – dacă nu exclusiv – mâna dominantă. În orele de educație fizică de asemenea, copiii fac exerciții cu mâna dominantă, rareori având ocazia să își întărească și să își folosească și cealaltă mână. De aceea a juca baschet cu mâna “slabă” a fost atât de dificil pentru elevi, care au spus că a fost incomfortabil, ciudat și complicat. Ei nu puteau obține un control bun al mingii, nici să țintească precis la coș. La sfârșitul activității, mai mulți au spus că nu s-ar fi gândit că ceva atât de simplu ca jocul de baschet poate deveni atât de dificil doar printr-o simplă schimbare a mâinii. Pentru unii, a fost prima dată când au realizat cum oamenii cu dificultăți și dizabilități s-ar putea simți când nu pot face o activitate considerată ușoară de către majoritatea oamenilor.

MODULUI 2: TRANSFORMAREA LUMII ÎMPREUNĂ

Chioșc: Înțelegerea Conflictelor, Violenței și Nedreptăților din Jurul Meu

Elevii din acest chioșc explorează problemele conflictelor, nedreptăților și violenței care de multe ori îi însoțesc. Este important ca ei să devină conștienți și să își dea seama de capacitatea umană de a crea și de a transforma, dar și de a distruge, pentru a fi în măsură să ia decizii conștiente și etice cu privire la acțiunile lor.

Activități

E Timpul pentru Film¹⁸: “Îndoaie ca Beckham”, un film de comedie-dramă britanică din 2002.

Povestea este despre Jess Bhamra, fiica în vârstă de 18 ani, a lui Punjabi Sikh din vestul Londrei și infatuarea ei în legătură cu fotbalul, care devine o sursă de conflict cu părinții ei tradiționaliști. Chiar dacă acestia nu îi permit fetei să joace din cauza sexului și etniei, Jess nu doar se alătură în secret unei echipe, dar, de asemenea, devine în mod romantic atrasă de antrenorul ei Joe, un gora (un adjectiv Sud asiatic pentru o persoană cu pielea de culoare galbena sau de culoare maro deschis, fie din India, Pakistan sau alte regiuni; cuvântul înseamnă literalmente “alb” sau “piele galbenă” în limbi indo-ariene, cum ar fi hindi și punjabi).

18 Ibidem, p. 71

Într-un mod ușor, plin de umor, filmul este despre discriminarea sub forma atât a sexismului precum și a rasismului. Tatăl lui Jess refuză să își lase fiica să joace pentru că el vrea să o protejeze de suferința pe care el a trăit-o când a fost dat afară dintr-un club de cricket, din cauza rasei sale, în copilărie. Conflictele dintre Jess și părinții ei, și cu sora și antrenorul ei, precum și nedreptatea pe care ea o simte atunci când i se refuză accesul la ceva ce ea iubește și este bună la acest joc, pur și simplu, din cauza sexului ei și a rasei, toate acestea au oferit o oportunitate excelentă pentru elevii din program pentru a discuta și de a explora acțiunile individuale ale personajelor, în timp ce ei se gândesc, de asemenea, la modurile în care ei înșiși ar reacționa într-o situație similară.

"Wow!!! N-am știut că fetele ar putea juca fotbal atât de bine. Niciodată nu voi mai face haz de ele!"

"Când iubești ceva foarte mult și ai pus toată inima în asta, s-ar putea să faci asta împotriva tuturor piedicilor."

"Putem arăta acest film și părinților mei?"

Joc cu Arbitraj Nedrept și Joc Incorect

Pentru a spori și mai mult empatia pentru persoanele care se confruntă cu nedreptatea, un joc de volei a fost jucat în cazul în care profesorul, care a servit ca arbitru, în mod deliberat a luat decizii incorecte, tratând doar una dintre echipe nedrept. Jucătorii din acea echipă au devenit în curând furioși, au început să se plângă de deciziile nedrepte și de jocul incorect, au intrat în conflict atât cu profesorul cât și cu adversarii lor.

Ca rezultat, concentrarea lor a scăzut și chiar și atunci când arbitrul a început să arbitreze jocul corect, au jucat slab și au pierdut jocul.

În discuția care a urmat, elevii au reflectat asupra cauzei furiei lor, dar și referitor la reacția lor. Ei au văzut cum pierderea calmului și concentrării din cauza unei situații nedrepte poate avea ca rezultat pierderi suplimentare. Ei și-au dat seama cât de important este să rămâi calm și concentrat, în cazuri de nedreptate și conflict și au reflectat la posibile reacții la situații similare pe viitor.

Unii elevi au spus că ar fi fost mai bine să-și exprime sentimentele și plângerile către profesor mai devreme – după primele două decizii incorecte – în caz că nu a observat. Dar, chiar dacă situația ar fi continuat, ei au

simțit că ar fi trebuit să încerce să rămână concentrați pe scopul lor și să nu permită factorilor externi să le afecteze performanțele.

Un elev a remarcat faptul că acest lucru ar fi o abilitate foarte utilă, pe care ei să o stăpânească, deoarece, în multe cazuri, atunci când se joacă un sport, chiar în cazul în care arbitrul este corect, spectatorii creează în mod deliberat distragere. Este demn de remarcat faptul că, atunci când o activitate similară a fost implementată luni mai târziu, într-un alt joc, elevii, fără să-și dea seama în mod conștient, nu s-au lăsat influențați de arbitrajul incorect, ci de fapt, l-au folosit ca un stimulent pentru a juca și mai bine, în scopul de a depăși obstacolul. Ei au pus în practică ceea ce au învățat reflectând asupra activității anterioare.

"Eticheta de tiran"¹⁹

Înainte ca acest joc să fie introdus, problema agresiunii a fost deja discutată și explorată cu elevii mai devreme în program. Intimidarea au fost abordată, de asemenea, cu alți profesori și prin intermediul unor evenimente de la Ziua grecească împotriva agresivității și de la Ziua

Împotriva Violenței Școlare (6 Martie). Pentru acest din urmă eveniment, activitatea *Învățând Să Trăim Împreună* "Situații nedrepte", a fost folosită. Fotografii care reprezintă o varietate de situații de hărțuire și violență școlară au fost puse pe perete. Participanții au avut timp să se uite la ele cu atenție, apoi s-au așezat într-un cerc și au discutat acest subiect. Ei au fost rugați să vorbească despre imaginea care le-a atras atenția cel mai mult, explicând de ce a făcut-o, descriind scenariul despre care credeau că a fost în spatele ei, și împărțind modul în care s-au simțit atunci când s-au uitat la ea și au contemplat-o.

Profesorii au folosit imaginile pentru a vorbi, de asemenea, despre diferitele tipuri de agresiune, consecințele pentru victime și profiluri de bătauși, dar s-au concentrat mai ales pe rolul trecătorilor. În urma sugestiei din manual, "să nu lăsam elevii să se simtă neajutorați și neputincioși", evenimentul a fost încheiat cu o discuție despre modurile în care elevii pot interveni atunci când apar incidente de agresiune, axându-se, în același timp, pe prevenirea agresiunii în propria lor comunitate școlară. Elevii și-au dat seama de importanța schimbării comportamentului lor de la "așteptare" la "acționare."

După ce au participat la activitatea menționată mai sus, elevii au fost mai familiarizați cu problema, așa că a fost mai ușor pentru profesor să introducă următorul joc - eticheta. Doi elevi sunt aleși pentru a fi "tirani". Treaba lor este de a urmări elevii oriunde în curte. Atunci când un student devine o "etichetă", el trebuie să stea nemișcat pe loc și să pună mâinile în jurul

19 Adaptat după http://www.aaps.k12.mi.us/northside.dekeon/northside.dekeon_skills/tag_games – ultima accesare pe 2 Septembrie 2013

gurii, ca și cum ar striga "ajutor!". Un alt elev trebuie să se oprească în fața lui și să îl întrebe dacă are nevoie de ajutor. Elevul nemișcat dă din cap "da", iar elevul care asistă trebuie să găsească alți doi elevi pentru a forma un cerc de "solidaritate" prin mâinile ținute în jurul "victimei" nemișcate. "Victima" trebuie să treacă sub mâinile lor ca să fie salvată și poate apoi să alerge prin curte din nou.

Mai multe probleme au apărut în cadrul discuției care a urmat, inclusiv marele sentiment de sprijin și de securitate al cercului asigurat pentru elevii etichetați, precum și provocarea de cooperare și comunicare constantă, necesară printre "salvatori", care trebuiau să fie în trio, în scopul de a elibera o "victimă." Elevii "bătăuși" au raportat sentimente de disperare la un moment dat, atunci când, chiar dacă făceau o activitate completă etichetând oameni, "victimele" lor continuau să scape pentru că erau atât de mulți "salvatori". Profesorul a comentat cu privire la acest ultim gând, invitând elevii să reflecteze asupra puterii care vine atunci când oamenii decid să lucreze împreună și să se unească împotriva unui bătăuș. De asemenea, profesorul a atras atenția asupra faptului că majoritatea elevilor la un moment dat în joc au trecut prin toate cele trei roluri – "victime", "salvatori" și "batauși" – și le-a cerut să reflecteze cu privire la situațiile din viața lor, în cazul în care rolurile se schimbă și modul în care acest lucru îi face să se simtă.

Chioșc: Construcția Unor Punți de Încredere

La acest chioșc elevii lucrează pentru a construi punți de încredere și pentru reconcilierea diferențelor existente. Activitățile îi ajută să își îmbunătățească comunicarea, precum și abilitățile de ascultare și cooperare. Ei au nevoie să găsească modalități de a lucra împreună pentru a atinge obiectivele.

Activități

"Mingea în Aer"²⁰

Această activitate, adaptată din manualul *Învățând Să Trăim Împreună*, promovează cooperarea între elevi și îmbunătățește abilitățile de comunicare. Așa cum se utilizează în programul *Învățând Să Trăim Împreună*, odată ce elevii găsesc o cale de a coopera și de a manui cele două mingi în aer, profesorul adaugă a treia și a patra minge pentru a oferi elevilor în continuare provocarea fizică de coordonare, concentrare și colaborare.

Activitatea, care este adesea folosită de către profesorii de educație fizică pentru a exersa abilitățile de aruncare și prindere, este o mare provocare pentru aproape toți elevii. Pentru cei mai puternici, mai abili, provocarea este de a-și adapta abilitățile proprii la aruncare pentru a face posibilă ceilalți să prindă mingea. Pentru cei cărora le e frică de o minge aruncată, provocarea este pur și simplu să poată prinde și arunca înapoi fără să rateze și să "ruineze" activitatea.

20 *Învățând Să Trăim Împreună*, p. 115

Numai după ce toți elevii înțeleg că, pentru a îndeplini activitatea, au nevoie să comunice și să coopereze pentru a-și ajusta abilitățile respective, ei încep prin păstrarea mingii în aer. Ei explorează posibile modalități de a arunca mingea și altor elevi și de a descoperi, treptat, cel mai eficient mod de a face acest lucru. Nimic nu se compară cu sentimentul de satisfacție atunci când ei reușesc nu numai prima, ci, de asemenea, a doua și a treia oară. Pe parcursul etapei de reflecție, un element discutat a fost adaptarea la situații reale de viață care necesită forțe individuale care să fie aplicate și adaptate la obiectivele colective.

“Schimbul de alfabet”

Această activitate adaugă o provocare cognitivă la una fizică cerându-le elevilor să creeze și să scrie corect cuvinte în limba engleză. Ea le cere să comunice și să decidă cu privire la cea mai bună tehnică pentru a-și atinge scopul, atribuind diferite roluri jucătorilor în funcție de abilitățile lor (viteză fizică, aptitudini de ortografie, capacitatea de a forma cuvinte rapid, competență de limbaj, etc.).

Elevii se aliniază în spatele fiecăruia, în patru grupuri la un capăt al unei zone bine definite, în spatele unei frânghii pentru rufe ca să agațe litere și cârlige în fața lor. La celălalt capăt, litere de hârtie ale alfabetului englez sunt răspândite pe o masă. La semnalul profesorului, fiecare echipă trimite primul lor jucător la masă pentru a prelua o literă și a se întoarce ca să o agațe pe partea lor din frânghie.

Primul jucător desemnează apoi următorul alergător din echipa lui / ei, care se duce la masă și preia o altă literă, până când una dintre echipe creează un cuvânt englezesc cu literele lor. Aceasta a fost prima dintre cele patru mari provocări cu condiția ca profesorul a dorit să introducă principiul de *secvențiere*: creșterea treptată a nivelului de provocare de la sarcini simple, ușoare, la cele mai dificile, provocatoare. A doua provocare a fost pentru echipe să creeze un cuvânt de patru litere. A treia a fost de a crea un cuvânt din cinci litere, iar ultima a fost de a crea un cuvânt cu cât mai multe puncte posibil, cu fiecare literă a alfabetului, la o anumită valoare ca punct, ca și în jocul de Scrabble.

“Șase etape de rezolvare a problemelor” (decizând ce jocuri să joace)²¹

În mai multe rânduri, în anii anteriori, profesorul, dorind să implice în mod activ elevii în luarea deciziilor, le-a cerut să decidă ei înșiși ce jocuri au vrut să joace la acea lecție specială. Cel mai adesea elevii au considerat că este imposibil să cadă de acord asupra jocurilor și profesorul a trebuit să intervină în calitate de mediator și să dea o soluție. De data aceasta,

21 Ibidem, p. 91

În timpul programului, profesorul a prezentat tehnica de rezolvare a problemelor în șase etape din *Învățând Să Trăim Împreună*. El a cerut elevilor să o folosească în patru grupuri mici de patru / cinci participanți în scopul de a găsi soluția la problemă. Fiecare grup a trebuit să se decidă asupra unui singur joc și cele patru jocuri care au fost alese au devenit cele jucate în lecția următoare.

"Autobuzul"²²

În acest joc, elevilor li se spune că ar trebui să coopereze în vederea punerii în aplicare a activității. Scopul lor ar fi de a lucra împreună pentru a muta o saltea mare în jurul curții. Li se amintește importanța **problemelor de siguranță** implicate în această activitate. Ei, în special, trebuie să își amintească că trebuie să se deplaseze cu aceeași viteză ca și toți ceilalți din grupul lor. În cazul în care ei merg prea repede, asta ar putea provoca situația ca alte persoane – și salteaua – să cadă, și oamenii ar putea avea de suferit. Ei au nevoie să se gândească la alții și nu să "sară calul", căci alții din nou, ar putea fi răniți. De asemenea, li se reamintește că au nevoie să ridice și să pună salteaua jos împreună. Profesorul poate sugera că fiecare grup desemnează o singură persoană în calitate de "**căpitan**", care ar conduce (prin numărare), atunci când salteaua ar trebui să fie ridicată și pusă jos.

Elevii sunt împărțiți în grupe de patru / cinci în jurul unei saltele mari. Următoarele provocări sunt prezentate (saltelele au fost puse pe teren în timp ce se explică toate provocările), iar elevii le încearcă după aceea, punând întrebări dacă este nevoie.

Provocarea 1 – Ridicarea saltelei: Elevii ridică salteaua împreună, și apoi o lasă înapoi în jos (în liniște) în același timp. Profesorul poate decide să numere verbal pentru a determina elevii să ridice salteaua prima dată, iar apoi se lasă "căpitanul" să numere după aceea. Elevilor ar trebui să li se reamintească să ridice salteaua doar de la un punct de unde sunt în posibilitatea de a vedea peste ea.

Provocarea 2 – Scăparea: Elevii ridică salteaua. La semnalul profesorului, ei o scapă, în același timp. Profesorul le amintește să se dea înapoi din calea ei atunci când o scapă! Când ei fac asta în același timp, salteaua face gălăgie mare, spre deliciul lor. Din nou, profesorul poate da primul semnal, căpitanul dându-l după aceea.

Provocarea 3 – Înconjurarea: Elevii ridică salteaua și merg în jurul curții în timp ce o țin în sus (din nou, nu mai sus decât să poată vedea peste ea). Elevilor le sunt date indicații: du-te drept, viraj la stânga, dreapta, întoarce în U, înapoi, etc.

22 Adaptat după <http://www.pecentral.org/lessonideas/searchresults.asp?subcategory=cooperative+learning> – ultima accesare pe 2 Sept. 2013

Provocarea 4 – Apucarea: Câțiva elevi se răspândesc în jurul curții. Un grup cu o saltea vine să "ia" fiecare copil. Grupul scapă salteaua, elevul se pune pe ea, iar grupul trebuie să ridice salteaua din nou sus. Profesorul ar trebui să accentueze siguranța în acest caz. Este important ca elevul de pe saltea să stea fără să se miște, iar grupul să aducă salteaua la podea în condiții de siguranță, fără scăparea acesteia. Asigurați-vă că nu se ridică mai mult de doi elevi deodată.

Provocarea 5 – Întoarcerea la 360 de grade: Elevii întorc salteaua la 360 grade într-o singură încercare, apoi în cealaltă direcție.

Provocarea 6 – Camionul de remorcare: În timp ce jumătate din clasa ridică salteaua sus, cealaltă jumătate se pune sub saltea sprijinindu-se pe mâini și genunchi, toți cu față în aceeași direcție. Salteaua este adusă ușor în jos pe spinarea elevilor și apoi ei mută salteaua la "garaj" (colateral), fără scăparea ei.

Pentru a reflecta asupra activității, elevii au fost rugați să revizuiască și să identifice comportamente care au încurajat cooperarea pozitivă și cele care au împiedicat munca în echipă.

Chioșc: Lucrând Împreună pentru a Transforma Lumea

După finalizarea activităților în chioșcurile anterioare ca și acesta, elevii sunt motivați și pregătiți să înceapă să se gândească la modalități de a lua măsuri și de a începe să transforme lumea lor imediată. Ei sunt gata să lucreze cu alții în cadrul comunității mai largi în scopul de a aduce liniște în jurul lor.

Activități

Dezvoltarea Proiectelor Conduse de Elevi la Nivel de Școală și Inter-școli

La sfârșitul anului, elevii au dezvoltat două proiecte, unul în cadrul școlii lor și un al doilea cu o școală vecină. Pentru primul caz, în 2012, au planificat împreună cu profesorul de educație fizică, o "Zi a jocurilor de la Sfârșitul Anului Școlar."

Sarcina lor a fost de a organiza și planifica "Ziua de jocuri" pentru toate clasele care vor să încorporeze valorile și filosofia *Învățând Să Trăim Împreună*, pe care ei au pus-o în aplicare pe parcursul anului. Ei au trebuit să se gândească la jocuri și activități care ar fi distractive pentru elevi cu vârstă cuprinsă între 6 și 12 ani, dar, de asemenea, să conțină elementul de respect, cooperare și fair-play. Ei au făcut o treaba bună lucrând în trei grupuri, fiecare axat pe planificarea de jocuri și activități pentru două clase: 1 și

2, 3 și 4, și 5 cu 6-7. Lucrând în grup mare, ei trebuiau să se asigure că toate activitățile erau coerente, că nici o activitate nu a fost repetată, toate aveau același timp de joacă, și toți copiii au avut posibilitatea de a se bucura de participare.

Pentru al doilea proiect ei au dezvoltat o "Zi a sporturilor", în curtea unei școli elementare învecinate, unde majoritatea elevilor sunt de cultură dominant greacă. Din moment ce curtea Școlii Interculturale nu are niciun fel de facilități sportive, elevii au întrebat dacă ar putea planifica Ziua Sportului la o altă școală, astfel încât să poată planifica meciuri de fotbal, baschet și volei, folosind echipamentul din acea curte. Obiectivul lor pentru Ziua Sportului a fost de a promova acceptarea diversității, să ajute la construirea păcii în cadrul comunității lor mai largi și să ofere posibilitatea grupurilor dominante și

marginalizate de a socializa. Această zi a creat o oportunitate pentru copiii locali, imigranți și refugiați să joace pentru prima dată împreună în spiritul solidarității și respectului. Elevii au format echipe din ambele școli și s-au bucurat timp de o dimineață întreagă de jocuri sportive și de a-și face prieteni.

"Înainte de această zi toți prietenii mei erau greci. Acum am prieteni din toată lumea!"

"Înainte de ziua de astăzi obișnuiam să cred că elevii greci nu voiau să se joace cu noi. Acum, eu cred că ei pur și simplu nu ne cunosc."

"Înainte de azi nu am vrut să mă joc cu copii străini întâlني în parc. Acum îi voi invita să se joace cu mine."

"N-am știut că ar fi foarte distractiv să am fete în echipa mea. Obișnuiam să cred că ele nu erau la fel de bune ca băieții la sport. "

"Putem să venim și să ne jucăm la școală lor în fiecare săptămână?"

"Putem să-i invităm la școala noastră, de asemenea? Vreau să le arăt mai multe lucruri despre noi. Ei vor să le afle acum."

3. PROVOCĂRI

Învățând să trăim împreună se confruntă trei mari provocări în fazele de pregătire și implementare.

Lipsa de resurse adecvate pentru a trage informații și exemple – Cele mai multe inițiative sportive în contextul păcii și coeziunii sociale sunt puse în aplicare în setările non-formale, informale și procesuale, folosind sporturi mainstream precum fotbalul pentru obiectivele lor.

Prin urmare pregătirea și proiectarea de activități și jocuri pentru acest program a fost nu numai un proces lung, consumatoare de timp, dar, de asemenea, o călătorie "nesigură" și "riscantă", deoarece, cele mai multe dintre ele nu au fost utilizate în educația formală și deci eficiența lor nu a fost dată. Nici nu a fost ușor pentru a

găsi întotdeauna modalități de a integra programul în curriculumul formal grec pentru educație fizică în școli elementare.

Limba – Elevii din 10 țări diferite vorbesc 7 limbi diferite. Nivelul lor de cunoștințe de atât limba greacă cât și engleză a variat semnificativ, unii dintre ei vorbind fluent, unii moderat bine, iar unii dintre ei deloc. Problema nu a fost atât de evidentă în timpul jocurilor și activităților fizice, deoarece toate acestea au fost demonstrate fizic, ci mai degrabă cu părțile teoretice - discuții, reflecții și scrierea de jurnal de învățare. Soluția găsită a fost de a cere elevilor care vorbeau limba greacă și engleză să interpreteze pentru colegii lor vorbitori de aceeași limbă maternă. De multe ori, profesorul s-a folosit de traducere online

pentru a pregăti concepte principale de sesiune în limbile tuturor elevilor, precum multe dintre cuvintele necunoscute pentru majoritatea dintre ei, de exemplu cuvinte ca reconciliere sau empatie. În mod evident, folosind interpretarea s-a încetinit procesul și era nevoie mai des de mai mult timp decât era planificat pentru o activitate. Este demn de remarcat faptul că în acele ocazii elevii nu au ținut cont de faptul că își consumă pauzele pentru a termina activitatea, care le-a dat un plus 20 de minute.

Pe măsură ce timpul a trecut, atât nivelul limbii greacă și engleză s-a îmbunătățit datorită lecțiilor și eforturilor depuse de cadrele didactice, astfel încât comunicarea a devenit mai ușoară și mai directă. Metode participative de *a învăța să trăiască împreună* au fost un stimulente suplimentar pentru elevi pentru a lucra la abilitățile lor lingvistice, ce au vrut să fie în măsură să contribuie la ideile, gândurile și sentimentele lor.

Reticența inițială și rezistența la elevi –

Elevii care au participat în cadrul proiectului au fost foarte reticenți în prima fază, unii dintre ei având o atitudine destul de negativă.

Educația fizică – obiectul lor preferat și cel mai distractiv de la școală – a fost pentru ei un timp când au putut lua o pauză de la “prea multă gândire” și doar s-au jucat și s-au distrat în jocuri, activități, sau sporturi competitive. La început, nu au putut înțelege de ce trebuiau să schimbe acest lucru pentru mai multă “gândire” și “reflecție” asupra lucrurilor. Jocurile și să se joace sunt pur și simplu jocuri și să se joace, la urma urmei, nu-i așa? De ce trebuie să ne gândim că pierdem un joc? De ce trebuie să fim atenți la furia, inferioritatea pe care le simțim când pierdem? De ce să

nu jucăm corect, respectând regulile de joc, precum și adversarul?

Această reticență inițială a fost depășită cu timp și perseverență cu “noua” abordare a educației fizice, care le și reconsideră atitudinea și comportamentul lor. Acest lucru s-a făcut treptat. Expunerea la această metodă diferită și unică, nu doar jocul, dar, de asemenea, aprofundarea și explorarea sa la sensuri și valori ascunse - precum și experiența lor și plăcerea de cooperare i-a adus la o nouă înțelegere și acceptare. Rezistența inițială a fost înlocuită de entuziasm și bucurie, motivație și satisfacție interioară.

4. IMPACTUL EVALUĂRII

Spre sfârșitul primului an al programului, Dr. Aroni a cerut elevilor să dezvolte un proiect legat de sport, care ar contribui la promovarea păcii și a justiției în comunitatea lor. Elevii au lucrat împreună pentru a organiza un turneu de fotbal cu o școală elementară vecină. Caracteristica proeminentă a turneului a fost că echipele au fost concepute amestecate, fiind formate nu doar din elevi din ambele școli, dar, de asemenea, de ambele sexe. Obiectivele au fost ca elevii din cultura dominantă să se cunoască, să socializeze și să se joace cu elevii imigranți și refugiați – mulți dintre ei nu vorbesc limba lor – și pentru băieți și fete pentru a juca pe echipe mixte într-un sport care în mod tradițional se joacă doar de partea masculină.

Interesant este faptul că, spre deosebire de elevii care au participat la studiul de a *învăța a se juca împreună* la școala interculturală, elevii de la școala de cultură dominantă nu au fost mulțumiți cu componența echipelor pentru

turneu. Practicând sporturi competitive, ei au vrut ca școala lor să joace *împotriva* unei școli interculturale, având ca unic obiectiv câștigarea, iar pentru băieți și fete să ia parte la diferite meciuri.

Dar condițiile turneului nu au fost negociabile pentru elevii de la școala interculturală, deoarece obiectivul proiectului a fost să încorporeze valorile și filozofia de a învăța să trăiască împreună. În consecință, turneul a avut loc în conceptul inițial. În cele din urmă, s-a dovedit a fi una dintre cele mai bune experiențe pentru toți elevii implicați. Au făcut chiar și planuri de viitor pentru punerea în aplicare de jocuri similare din diferite sporturi. Rezultatele similare au fost observate în ziua de sport, care a avut loc mai târziu.

Din cauza provocărilor lingvistice menționate mai sus, precum și vârsta copiilor participanți la program, impactul său ar putea fi măsurat direct prin schimbul de grup și evidențele păstrate în jurnalul de observare profesorului.

Revizuirea observațiilor personale ale profesorului, comentarii și gânduri, precum și a elevilor la grupul de sesiuni au avut un impact care se observă în următoarele domenii.

Cunoștințele – Elevii au fost capabili să obțină mai multe cunoștințe despre propria lor cultură și patrimoniu atunci când li s-a cerut să lucreze la jocuri tradiționale din țările lor de origine. În plus, au învățat despre alte țări, nu numai jucând aceste jocuri tradiționale, dar, de asemenea, ascultând alți elevi explicând și comparând elementele culturilor transferate în jocuri. Probleme referitoare la rolul sexelor, precum și valori cum ar fi competitivitatea sau cooperarea au fost evidente în mai multe jocuri și activități. Elevii au explorat, de asemenea, probleme de nedreptate și de violență, câștigând o mai bună înțelegere a acestora și cauzele lor.

Aptitudini – Elevii și-au dezvoltat abilitățile de comunicare, atât verbale cât și corporale, în timp ce li se explica sau ascultau instrucțiunile și, de asemenea, în timp ce cooperează în jocuri și activități pentru a face față cu sarcina prezentată. Cum nu a existat nici un fundal lingvistic comun, o atenție deosebită a fost acordată și cultivată la limbajul corpului, poziții de lucru, contactul cu ochii și expresii faciale. Abilitățile de rezolvare a conflictelor, de asemenea, au fost dezvoltate prin programul întreg și progresul s-a observat nu numai în timpul orelor de educație fizică, dar și în timpul pauzelor.

Incidentele violente au scăzut, iar la elevii care au participat în cadrul proiectului s-a observat medierea de către ei a conflictelor copiilor mai mici. Elevii și-au dezvoltat abilitățile pentru rezolvarea problemelor și luarea deciziilor împreună.

Atitudini – Reticența inițială și chiar opunerea de a se juca și reflecta, de a se distra și de a crede că jocul și activitatea, au fost înlocuite treptat cu o atitudine de deschidere, dorința de a explora, și dorința de a contribui cu comentarii, sentimente și gânduri. Profesorii au raportat că proiectul a dat elevilor în continuare un stimul pentru a lucra la abilitățile lor lingvistice; în mai multe ocazii copiii cer ajutorul profesorului lor pentru a pregăti lucrurile pe care au vrut să le spună în grup, împărtășindu-și discuțiile. Spre finalul proiectului, majoritatea elevilor au devenit mai deschiși și dispuși să se joace cu copiii cu care nu au vrut inițial să se joace, deoarece aparțineau grupurilor etnice în conflict sau de sex opus.

“Obişnuiam să cred că lupta este singura modalitate de a rezolva un conflict. Acum cred că folosind cuvintele, acestea sunt o modalitate mult mai bună de a face acest lucru. Le poți folosi chiar dacă cealaltă persoană este mai puternică și mai înaltă decât tine...”

“Obişnuiam să cred că educația fizică este doar pentru distracție. Acum cred că se pot afla o mulțime de lucruri din această lecție. Nu numai despre jocuri și sporturi, dar și despre colegi, de asemenea...”

“Obişnuiam să mă distrez pe seama copiilor care nu erau la fel de rapizi și puternici ca mine. Ştiu acum că au alte “lucruri bune” (calități) și îmi pare rău pentru ce am făcut...”

5. LECȚII ÎNVĂȚATE: RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR

Învățând să Trăim Împreună poate fi utilizat în mai multe discipline școlare

– Principala lecție învățată din punerea în aplicare a programului este că *învățarea pentru a trăi împreună* poate fi o abordare puternică pentru a fi încorporată în mai multe discipline din programa școlară. Procesul său de învățare nu este limitat în aplicația socială, etică sau ore de religie, dar pot fi implementate într-un mod interdisciplinar în diferite discipline școlare. Este important că adaptarea ia în considerare obiectivele materiei de școală și cu atenție introduce abordarea Manualului *Învățând să Trăim Împreună* pentru a satisface contextul specific.

Limba contează, dar nu ne desparte –

O lecție mare învățată a fost că, chiar dacă limba contează, iar absența unui fond lingvistic poate face procesul de învățare dificil uneori, ea nu ne desparte. Există multe alte tipuri de interacțiune – în acest caz particular, a fost unul – care poate să devină o punte de comunicare și cooperare. Jocul poate fi *lingua franca* pentru toți copiii, indiferent de origini etnice și limbile lor materne.

Copiii afectați de violență și război au nevoie de o atenție specială –

O atenție aparte trebuie avută în vedere atunci când se planifică activități, deoarece mediile interculturale includ frecvent copiii care au imigrat din condiții extrem de dificile; traumele psiho-sociale pe care le au pot fi severe. Jocurile și activitățile ar trebui în primul rând să-i facă să se simtă în siguranță, protejați și simțindu-se siguri pe ei.

Creativitatea este cheia –

Creativitatea este de o importanță vitală. Deoarece nu există multe exemple similare în domeniul educației fizice formale, profesorii trebuie să fie dispuși să folosească abilitățile creative și imaginația lor, nu numai pentru a proiecta activități care se potrivesc și de a servi scopului, dar, de asemenea, pentru a depăși deficiențele posibile în resursele și materialele disponibile. Lipsa infrastructurii nu ar trebui să fie un obstacol pentru crearea și furnizarea de o înaltă calitate a programului, doar o provocare de depășit.

Trebuie remarcat, totuși, că este de recomandat ca facilitatorii care doresc să reproducă acest program în clasele lor de educație fizică sau altă materie școlară să fie familiarizați cu – idealurile și valorile prezentate, astfel instruiți în utilizarea Manualului *Învățând Să Trăim Împreună*. În special, este vital ca aceștia să aibă cunoștințe despre concepte și principii, precum și procesul de învățare, sugerat de metodologii, tehnici și modele de evaluare.

6. REFERIȚE

Ντανης, Α. (2011), Δομή και προγραμματισμός της σχολικής φυσικής αγωγής

Barbarash, L. (1997), *Multicultural Games*. Human Kinetics.

British Council (2003), *Ethnicity and Sport*. Consiliul Britanic.

Fletcher, A. & Kunst, K. (2006), *Guide to Cooperative Games for Social Change* (Common Action, Επιμ). Washington.

Gasparini, W. & Cometti, A. (2010), *Sport facing the test of Cultural Diversity*. Council of Europe.

Kirk, D. (2012), *Empowering Girls and Women through Physical Education and Sport*. Bangkok: Biroul UNESCO Asia și Pacific pentru Educație.

Schulenkorf, N. (2010), Sport events and ethnic reconciliation: Attempting to create social change between Sinhalese, Tamil and Muslim sports people in war-torn Sri Lanka. *International Review for the Sociology of Sport*. 45 (3), 273-274.

Spinthourakis, J.-A., Karatzia-Stavlioti, E. & Lampesi, G.-E.P. (2007), Educational Policies that Address Social Inequality Greece case study report 2 – Flexible Zone Project: A curricular approach to social integration. Universitatea din Patras, Educație Elementară.

Sport for Development and Peace International Working Group (2008), *Harnessing the power of sports for development and peace*.

Triandafyllidou, A. (2011-2012), *Addressing Cultural, Ethnic & Religious Diversity Challenges in Europe*. Institutul Universitar European, Centrul "Florence Robert Schuman" pentru Studii Avansate, Acceptarea Pluralismului.

Triandafyllidou, A. & Gropas, R. (2007), *Greek Education Policy and the Challenge of Migration: An Intercultural View of Assimilation*.

<http://www.cwu.edu/~jefferis/unitplans/cooperativegames/index.html>

Cum te poți implica

Există mai multe posibilități prin care te poți implica în *Învățând Să Trăim Împreună*.

Vizitează site-ul Nostru

Pe site-ul de educație etică pentru copii poți afla noutăți despre cum și unde este implementat programul *Învățând Să Trăim Împreună*.

Totodată, se pot găsi actualizări asupra noilor traduceri sau evenimente de training.

Abonează-te la Curierul Nostru

Un curier electronic este trimis periodic, cu actualizări referitoare la ultimile workshop-uri, evenimente de training, traduceri ale manualului, etc. Înscrierea se face pe site.

Folosirea Manualului

A-ți fost inspirați de programul *Învățând Să Trăim Împreună* și abordarea sa asupra educației interreligioase și interculturale? Explorați împreună cu colegii Dvs posibilitățile de a implementa programul în contextul Dvs. puteți contacta reprezentanții din România ai Arigatou International pentru un schimb de idei și discuții.

Solicitarea de Training

Dacă decideți că în comunitatea Dvs, școala, instituția sau rețeaua Dvs, se poate beneficia de un training asupra metodei de implementare a programului *Învățând Să Trăim Împreună*, ne puteți contacta în vederea asistenței din partea trainer-ilor internaționali.

Înregistrarea în Campusul Virtual

Ca facilitator sau trainer, aveți posibilitatea de a accesa platforma e-learning, o comunitate unde puteți împărtăși experiențe și învăța de la alte persoane care lucrează în programul *Învățând Să Trăim Împreună*.

Promovarea Programului

Arigatou International Geneva caută parteneri individuali sau instituționali pe termen-lung interesați în promovarea și implementarea programului *Învățând Să Trăim Împreună* în cadrul rețelelor și instituțiilor lor.

Dacă sunteți interesați de Manualul *Învățând Să Trăim Împreună*, tipărit sau pe suport electronic, vă rugăm să ne contactați!

Despre noi

Arigatou International este o organizație non-guvernamentală bazată pe credință, cu statut special consultativ la ECOSOC, dedicată construirii unei lumi mai bune pentru copii. Inițitoare și susținătoare a inițiativelor bazate pe parteneriate devotate protejării drepturilor copilului și îngrijirii bună-stării copiilor, Arigatou International caută să maximizeze potențialul cooperării interreligioase, străduindu-se întotdeauna să emancipeze și să implice copiii și tinerii.

Contribuții

Prezenta lucrare a fost tradusă în limba Română la inițiativa D-nei Lucreția Băluță, Coordonator Național al Programului SEMEP. Mobilizând eforturile celor care au luat parte la acest proiect, profesori de limba engleză împreună cu profesori de limba și literatura română, de educație fizică și sport, directori ale unor instituții de învățământ și alți colaboratori, după cum urmează:

Traducere din Limba Engleză

- *Olga Gudynn International School* – Prof. Adriana Laura Paraschiv
- *Olga Gudynn International School* – Prof. Cristina Binciu
- *Olga Gudynn International School* – Director Educativ Lucia Șerban
- *Școala Gimnazială nr. 195, București* – Prof. Oana Raluca Rusan
- *Școala Gimnazială nr. 195, București* – Prof. Mirela Vîlcu
- *Școala Gimnazială nr. 195, București* – Director Prof. Ștefania Voicu
- *Școala Gimnazială nr. 56 "Jose Marti", București* – Prof. Iulia-Cristina Gingă
- *Școala Gimnazială nr. 56 "Jose Marti", București* – Director Prof. Rozica Ștefan
- *Școala Gimnazială "A. Ceușianu", Reghin, jud. Mureș* – Prof. Ioana Gabor
- *Școala Gimnazială "A. Ceușianu", Reghin, jud. Mureș* – Director Prof. Jan Timuș

Corectura în Limba Română

- *Grădinița "Dumbrava Minunată" / Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu", Comănești, jud. Bacău* – Prof. Înv. Preșcolar Daniela Manolache
- *Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu", Comănești, jud. Bacău* – Director Prof. Laic Robert Constantin
- *Școala Gimnazială "George Topârceanu", București* – Prof. Rodica Hagiu
- *Școala Gimnazială "George Topârceanu", București* – Prof. Ed. Fizică și Sport Ion Boșneag
- *Școala Gimnazială "George Topârceanu", București* – Director Prof. Dumitra Boșneag
- *Liceul Tehnologic "George Bibescu", Craiova* – Resp. Comisie Sport Mihail Guna
- *Liceul Tehnologic "George Bibescu", Craiova* – Director Prof. Petre Cauc
- *Școala Gimnazială nr. 190, București* – Prof. Florina Voicu
- *Școala Gimnazială nr. 190, București* – Director Prof. Diana Niculescu

Supervizarea traducerii și uniformizarea tematicilor și termenilor a fost realizată de D-na Laura Molnar, Trainer Internațional LTLT / Sol Mentis.

Editare text și corectura termenilor a fost realizată de D-ul Octavian Alexandru Kiss, Consilier Juridic / Voluntar EcoMondia, voluntar Religions for Peace.

PENTRU MAI MULTE INFORMAȚII CONTACTAȚI-NE

Ethics Education for Children

Arigatou International — Geneva

1, Rue de Varembe 1202 Geneva, Elveția

Tel: +41 22 734 9410 Fax: +41 22 734 1926

🌐 ethicseducationforchildren.org

✉ geneva@arigatouinternational.org

f [/EthicsEducationforChildren](https://www.facebook.com/EthicsEducationforChildren)

🐦 [@arigatougeneva](https://twitter.com/arigatougeneva)

**“Fie ca fiecare zi să găsească
fiecare unul dintre noi continuu
îmbrățișat în pace în creștere.”**

*—Rev. Keishi Miyamoto, Președinte al Arigatou
International, 21 septembrie 2015*

Ethics Education for Children

Arigatou International — Geneva
1, Rue de Varembe 1202 Geneva, Elveția
Tel: +41 22 734 9410 Fax: +41 22 734 1926
geneva@arigatouinternational.org

ethicseducationforchildren.org